

سعيد مدنى قلمفرخى

عليه خشونت

با مقدمه مهدي نصر اصفهاني

بنگاه ترجمه و نشر
کتاب پارسه

سرشناسه: مدنی قهفرخی، سعید، ۱۳۳۹
 عنوان و نام پدیدآور: علیه خشونت/ سعید مدنی قهفرخی/ مقدمه مهدی نصر اصفهانی
 مشخصات نشر: تهران: بنگاه ترجمه و نشر کتاب پارسه ۱۳۹۹
 مشخصات ظاهری: ۳۶۰ ص
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۵۳-۶۰۰-۶
 وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا
 یادداشت: واژه‌نامه
 یادداشت: کتابنامه
 موضوع: خشونت -- پیشگیری/ خشونت -- جنبه‌های روانشناسی
 رده‌بندی کنگره: HM ۸۸۶
 رده‌بندی دیویی: ۳۰۳/۶
 شماره کتابشناسی ملی: ۷۳۰۴۱۲۱

■ علیه خشونت

سعید مدنی قهفرخی

آماده‌سازی و تولید:

بنگاه ترجمه و نشر کتاب پارسه

طراحی گرافیک: پرویز بیانی

چاپ و صحافی: گیلان

نوبت و شمارگان: چاپ اول ۱۴۰۱، ۱۱۰۰ نسخه

همه حقوق چاپ و نشر برای بنگاه ترجمه و نشر کتاب پارسه محفوظ است.

هرگونه اقتباس از این اثر، منوط به دریافت اجازه کتبی از ناشر است.

بنگاه ترجمه و نشر کتاب پارسه

تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخررازی، خیابان شهدای ژاندارمری شرقی، پلاک ۷۴

طبقه سوم، تلفن، ۶۶۴۷۷۴۰۵

www.parsehbook.com / info@parsehbook.com

@ketabeparseh

فروشگاه: تهران، خیابان ولیعصر، روبروی دوراهی یوسف‌آباد، پلاک ۱۹۴۱

تلفن: ۸۸۹۱۸۹۴

فهرست

۱۱	پیش‌گفتار
۱۵	مقدمه
۱۹	فصل اول: خشونت و گونه‌های آن
۳۱	۱. تعریف خشونت
۳۶	۲. گونه‌شناسی خشونت
۴۹	۱.۲. قانون و خشونت
۳۴	۲.۲. محل خشونت
۵۰	۳.۲. ماهیت خشونت
۵۶	۴.۲. دامنه خشونت
۵۸	۵.۲. قربانی خشونت
۷۳	۶.۲. سازمان خشونت
۷۴	۷.۲. ماهیت حقوقی خشونت
۷۷	فصل دوم: نظریه‌ها درباره خشونت
۷۸	۱. نظریه‌های زیست‌شناختی
۸۰	۲. نظریه‌های روان‌شناختی

۸۲	۱.۲. نظریه روان تحلیل گری
۸۳	۲.۲. نظریه ناکامی - پرخاشگری
۸۸	۳.۲. نظریه انتخاب عقلانی
۹۰	۴.۲. نظریه یادگیری اجتماعی
۹۴	۵.۲. نظریه روان شناسی اجتماعی
۹۶	۶.۲. نظریه هوش هیجانی
۹۸	۳. نظریه های جامعه شناسختی
۹۸	۳.۱. نظریه ها
۱۱۴	۳.۲. نظریه پردازان

فصل سوم: خشونت و جامعه

۱۳۱	۱. خشونت و توسعه
۱۳۶	۱.۱. خشونت حاصل از توسعه نامتوازن اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
۱۳۸	۲.۱. خشونت مانع و مهارت توسعه
۱۵۰	۲. خشونت و فرهنگ
۱۵۳	۳. خشونت و دموکراسی
۱۵۵	۴. خشونت و سرمایه اجتماعی
۱۵۷	۵. خشونت و نابرابری
۱۵۹	۶. خشونت و دین
۱۶۱	۶.۱. دین چیست؟
۱۶۸	۶.۲. رویکردها درباره دین و خشونت
۱۷۰	۶.۳. تکرر دینی مذهبی و خشونت
۱۷۲	۶.۴. رویکردها و نظریه ها درباره خشونت های منطقه ای و مذهب
۱۸۵	۶.۵. بکتاپرستی و خشونت
۱۸۶	۶.۶. خشونت مذهبی

فصل چهارم: خشونت در جهان و ایران

۱۹۱	۱. خشونت در جهان
۱۹۵	۱-۱. قتل
۲۰۵	۲-۱. ضرب و جرح

فهرست ۹

۳۱۰	۳-۱. خشونت نسبت به خود (خودکشی)
۳۱۲	۴-۱. خشونت علیه زنان
۳۱۷	۵-۱. خشونت علیه کودکان
۳۳۱	۶-۱. خشونت جوانان
۳۳۴	۷-۱. خشونت شریک زندگی
۳۳۸	۸-۱. سالمندآزاری
۳۳۰	۹-۱. خشونت جنسی
۳۳۳	۱۰-۱. خشونت جمعی
۳۴۵	۲. خشونت در ایران
۳۴۷	۱.۲. جرائم خشن
۳۵۶	۲.۲. دعاوی، زندان و زندانی
۳۶۰	۳-۲. جرائم علیه اشخاص
۳۶۰	۱.۳.۲. خشونت علیه کودکان
۳۶۵	۲.۳.۲. خشونت علیه زنان
۳۷۱	۳.۳.۲. خشونت علیه سالمندان
۳۷۵	۴.۳.۲. خودکشی
۳۷۹	۴.۲. تخریب گری
۳۸۳	فصل پنجم: کنترل و کاهش خشونت
۳۸۴	۱. سلامت عمومی و خشونت
۳۹۱	۲. تصویب و اصلاح قوانین
۳۹۳	۳. خدمات شناسایی، مشاوره، محافظت و حمایت از قربانیان
۳۹۵	۴. محافظت و حمایت از کودکان
۳۹۹	۵. خدمات محافظت از سالمندان آسیب پذیر
۳۰۲	۶. خدمات مشاوره و حمایت برای خشونت علیه زنان
۳۰۸	۷. حمایت اجتماعی
۳۱۳	پیوست جداول
۳۳۵	واژه‌ها و اصطلاحات
۳۴۳	فهرست منابع

پیش گفتار

تاریخ خشونت به قدمت تاریخ انسان است. خشونت در طول تاریخ در همه جوامع، افراد زیادی را قربانی خود کرده است. این موضوع علی رغم تلاش های گسترده سازمان ها و نهاد های مردم نهاد در راستای مقابله با آن همچنان به گسترش بوده و هر روز جلوه های تازه ای از آن شناسایی می شود. در نیمه دوم قرن بیستم و اوایل قرن بیست و یکم حجم بسیار زیادی از پژوهش ها در مورد خشونت منتشر شد، اما با توجه به ماهیت پیچیده و اشکال مختلف آن و همچنین تداوم و گسترش روز افزون آن، باید همچنان در صدر اولویت های پژوهشی در بسیاری از حوزه های دانش از جمله روان پزشکی، روان شناسی، جامعه شناسی و علوم اجتماعی قرار گیرد. اگر چه خشونت در دوران های مختلف تاریخی و در جامعه های مختلف تعاریف گوناگون داشته است، اما هر روز که می گذرد خشونت چهره های جدیدی به خود گرفته و از شکلی به شکل دیگری نمایان می شود. به عنوان نمونه در چند دهه پیش، مفهومی به نام خشونت ساختاری و خشونت مجازی وجود خارجی نداشت، ولی امروزه همه می دانیم که این موارد از انواع خشونت ها به حساب می آیند. با این همه، به جرئت می توان گفت که امروزه حداقل انواع و ابعاد مختلف خشونت تا حد زیادی تعریف شده و به جنبه های مختلف آن پرداخته شده است.

کتابی که هم اکنون در اختیار شماست با تلاش اساتید و همکاران مؤسسه پژوهش های روان شناسی و آسیب های اجتماعی (پروا) به وجود آمده است. این مؤسسه به همت

آقای مهندس حسن کبیری که خود و خانواده‌اش از قربانیان خشونت بودند و همراهی چند نفر از اساتید تأسیس شد. ایشان وقتی پدرشان را از دست دادند، سه نفر از وابستگان درجه یک و یک نفر از آشنایان نزدیک خود، در یک حادثه بسیار خشونت آمیز بر آن شد تا گامی فرایش نهد و برخلاف سنت رایج فعالیت‌های خیرخواهانه، در راستای انجام پژوهش درباره آسیب‌های اجتماعی سرمایه‌گذاری کند. او با دعوت از تعدادی از افراد واجد صلاحیت موضوع را مطرح کرد و پس از مدت کوتاهی، سال ۱۳۸۵، پس از طی مراحل قانونی «مؤسسه پژوهش‌های روان‌شناختی و آسیب‌های اجتماعی (پروا)» تأسیس شد. ایشان علاوه بر پرداخت هزینه‌های جاری و پروژه‌ها، مکان مناسبی هم همراه با تمام تجهیزات لازم در اختیار مؤسسه گذاشتند. این مؤسسه در طول سال‌های متعددی فعالیت خود، به جنبه‌های مختلف آسیب‌های اجتماعی از جمله خشونت خیابانی، مداخله پیشگیرانه برای افراد تن‌فروش و حمایت از تعداد زیادی از پایان‌نامه‌های مرتبط با آسیب‌های اجتماعی پرداخته است. یکی از پروژه‌هایی که با نظر هیئت مدیره مؤسسه در دستور کار مؤسسه قرار گرفت، بررسی خشونت در ایران بود که قرار بر این بود که در سه فاز انجام شود. فاز اول مروری بر مسائل نظری خشونت و وضعیت آن در جهان بود. فاز دوم ارزیابی خشونت در جامعه ایران (پژوهش میدانی) و فاز سوم بررسی راهکارهای مداخله در کنترل خشونت بود. در مهر سال ۱۳۹۰ برای فاز اول از تعدادی از صاحب‌نظران دعوت به عمل آمد تا درباره چگونگی انجام آن تبادل نظر شود. از جمله همکارانی که در این مرحله ما را یاری کردند دکتر سید حسین سراج‌زاده (جامعه‌شناس)، دکتر سعید معیدفر (جامعه‌شناس)، دکتر هادی خانیکی (علوم ارتباطات)، دکتر سعید مدنی قنبرخی (جرم‌شناس و پژوهشگر اجتماعی)، دکتر محمد کاظم عاطف وحید (روان‌شناس بالینی)، وهاب کریمی (جامعه‌شناس)، دکتر محمدرضا شجاعی (روان‌پزشک)، دکتر محسن صابری (متخصص پزشکی اجتماعی) بودند. البته در طی مسیر ما از مشارکت سعید معیدفر محروم شدیم و سعید مدنی هم پس از شرکت در چند جلسه ابتدایی به دلیل فعالیت‌های سیاسی اجتماعی و محکومیت به زندان و تبعید نتوانستند در جلسات شرکت کنند. روند کار جلسات بر این گونه بود که آقای وهاب کریمی که مسئولیت گردآوری اطلاعات مرتبط را بر عهده داشتند محتوای تهیه‌شده را پیش از برگزاری جلسات در اختیار دیگر اعضا می‌گذاشتند. در روز برگزاری جلسه، موضوع مورد بحث و تبادل نظر همکاران از

دیدگاه‌های مختلف قرار می‌گرفت و نظرات اصلاحی بیان می‌شد و آقای کریمی نسبت به اصلاح متن تهیه‌شده اقدام می‌کرد. همین روند ادامه داشت تا سرانجام گزارش نهایی سال ۱۳۹۵، شامل کلیات، مفاهیم و تعاریف خشونت، نظریه‌ها و رویکردها، تصویری از خشونت در جهان، خشونت و توسعه، مذهب و خشونت، خشونت و سلامت عمومی تهیه شد. پس از اتمام فاز اول به دلیل بحران شدید اقتصادی کشور ناشی از تحریم‌ها و نبود امکانات مالی، مؤسسه نتوانست دو فاز دیگر پروژه را به اجرا درآورد. سرانجام پس از مدتی وقفه، گزارش در اختیار سعید مدنی قهفرخی گذاشته شد و از او درخواست شد تا ضمن استفاده از آن گزارش با مطالعه گسترده‌تر و استفاده از منابع جدید، کتابی روزآمد تدوین کند. ایشان هم با نهایت لطف مسئولیت آن را پذیرفت و طی مدت بیش از یک سال‌واندی این مهم را به پایان رسانید و انصافاً کتابی متفاوت از گزارش را به رشته تحریر درآورد. اینجانب ضمن تشکر و سپاس از هیئت مدیره مؤسسه و همه همکارانی که در پروژه خشونت یار و یاور ما بودند از سعید مدنی قهفرخی که آن را به سرانجام رساندند، نهایت سپاس را دارم. در پایان لازم می‌دانم از طرف خود و هیئت مدیره مؤسسه از حمایت‌های بی‌دریغ حسن کبیری در طی حاکمان نهادی سپاس‌گزاری و تشکر کنم و از خداوند متعال برای ایشان و خانواده محترم‌شان آرزوی سعادت و سلامتی دارم. همچنین از خانم بهجت پناه که زحمت هماهنگی جلسات، تایپ صورت‌جلسات و گزارش نهایی اولیه را بر عهده داشتند، صمیمانه تشکر می‌کنم.

مهدی نصر اصفهانی

مدیرعامل مؤسسه پژوهش‌های روان‌شناختی و آسیب‌های اجتماعی (پروا)